

Prijelazna razdoblja u kojima rastemo i razvijamo se

Marta Guzman i Stig G. Lund

Još od djetinjstva naš život obilježavaju promjene. Njihova je namjena da posluže kao prilike za razvoj i nastavak puta. Promjene nas ne bi trebale plašiti, već nam pružiti mogućnost za osnaživanje i bolje upoznavanje sebe i drugih.

U odgojno-obrazovnim ustanovama, vrtićima i školama promjene su dio svakodnevice: manji ili veći koraci prijelaza određuju tempo onoga što slijedi i utječu na zbivanja koja će se dogoditi u budućnosti. Koraci koje činimo u odgojno-obrazovnim ustanovama ne smiju se činiti na brzinu. Ne smijemo trčati. Morali bismo se kretati pouzdano i primjerenom brzinom. Po potrebi se možemo i zaustaviti kako bismo predahnuli prije nego krenemo dalje. Koraci koje činimo trebaju nam pomoći i u razumijevanju okruženja u kojem se nalazimo, kao i u razumijevanju okolnosti u kojima okruženje može pomoći ostvarenju naših ciljeva te kako i mi sami možemo tome pridonijeti.

Prijelaz iz obitelji ili vrtića u školu je socijalna konstrukcija koju je stvorio čovjek. Dob djece na koju se ti prijelazi odnose određeni su tradicijom ili je to stvar političke odluke svake zemlje na koju se, nadamo se, može utjecati znanjima i iskustvima (dodatna istraživanja bi bila od koristi). Tko tvrdi da su ovakvi načini organiziranja prijelaznih razdoblja diljem Europe uopće relevantni ili prikladni? U europskim zemljama dob djece koja prolaze kroz prijelazno razdoblje varira od 4. do 7. godine.

Pored toga, prijelazna razdoblja prilika su za posredno izražavanje dobrodošlice, iskazivanje razumijevanja i uvažavanje.

Djeca bi na temelju tih pozitivno izraženih osjećaja u novoj sredini trebala novi početak doživjeti kao dobru priliku da počnu ispočetka. Kako djeca doživljavaju promjene? Kad govorimo o prijelazu djece iz vrtića u školu, to iskustvo ovisi i o očekivanjima roditelja. Svatko je sigurno čuo rečenice poput: 'Ti si sada velika djevojčica jer krećeš u školu!'

Za odgajatelje i učitelje prijelazna razdoblja u profesionalnom smislu također znače promjene. One bi za

njih trebale biti svjesne, namjerne, dosljedne, raspravljene, bogate dobrim namjerama i osjetljivošću. Prelazak iz vrtića u školu je važna promjena u životima djece: nova zgrada, nova učiteljica, nove metode rada. Kad dijete dođe u školu, na leđima nosi pun ruksak vlastitih iskustava, doživljaja, znanja i interesa. Međutim, u nekim zemljama im se ljubazno kaže da prilikom ulaska u školu taj ruksak ostave pred vratima. U drugim zemljama usvojeno je načelo pedagoškog

kontinuiteta, pa učiteljice u osnovnoj školi nastavljaju raditi na temeljima onog što su djeca 'donijela sa sobom'. Činjenica je da sva djeca u jednom razdoblju svog života moraju krenuti u školu, no isto je tako važno napomenuti da su mnoga od njih prije toga pohađala predškolske ustanove. Naš je časopis usmjeren na njih i stoga upravo ovaj problem prijelaza iz vrtića u školu stavlja u središte pozornosti. Mi zastupamo tezu o nužnoj povezanosti svih sudionika tog prijelaznog razdoblja. Odgajateljice u vrtićima i učiteljice u školi trebale bi stoga dijeliti poglede na djetinjstvo, na sudjelovanje roditelja i na ulogu odgajatelja i učitelja u tom razdoblju. U tom procesu profesionalci bi trebali pratiti, pažljivo slušati, promatrati i uvažavati djecu. Sigurni smo da prijelazna razdoblja ne predstavljaju proces puke asimilacije. Oni su više od navikavanja na novo vrijeme, prostor, ponašanje i vještine. Prijelazna razdoblja znače promjenu, ali to je promjena tijekom koje se prihvaća i uvažava različitost mišljenja i djela. *Djeca u Europi* čvrsto vjeruje kako se prijelazna razdoblja umnogome odnose na vrijeme i prostor. Djeci moramo ponuditi kvalitetno vrijeme i prostor, kao i kvalitetne materijale i prijedloge koji podržavaju dosljednost procesa.

Pedagoški dijalog između osnovnih škola i vrtića trebao bi se odvijati i uz sudjelovanje svih zainteresiranih strana koje u ovom procesu sudjeluju. Prijelazna razdoblja bi trebala biti zajednička, plodna i ostvarena kroz suradničko učenje kako bi se promovirala ideja da je inventar igara za igranje isprepleten s popisom tema za učenje.

U ovom broju časopisa možete pronaći različita iskustva i razmišljanja iz raznih zemalja Europe. Naš cilj je pridonijeti razmjeni iskustava vezanih za prijelazna razdoblja i promjene u odgojno-obrazovnim ustanovama. Nadamo se da ćete uživati u čitanju! Na početku ćemo vidjeti teorijski pristup poimanja prijelaznih razdoblja Griebela i Nieselove koji govori o načinu na koji kompetentno dijete postaje kompetentnim učenikom. Članci koji slijede su europski primjeri organiziranja prijelaznih razdoblja, sadržaja i metoda kojima se uspješno promiče kontinuitet odgojno-obrazovnog procesa od jaslica i vrtića ka osnovnoj školi. Španjolska nudi primjer iz Granade, zatim slijede Nizozemska, Belgija, Danska, Francuska, Italija, Hrvatska, a prvi put u *Djeci u Europi* imamo i članak iz Švicarske. Dva članka iz Škotske i Poljske usmjerena su na tematiku suradnje s roditeljima

u ponovnoj tranziciji. Grčka nam nudi priču o djeci koja se pitaju zašto postoje (fizičke) ograde između vrtića i škole - da li zato 'što smo mi još mali?' ili 'zato da nas velika djeca ne bi tukla?'. Broj završavamo člankom Meirieu o pogledu na život obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i društvo iz perspektive sustava. Ova perspektiva, čini se, na dobar način razmatra stvarna životna iskustva o prijelaznim razdobljima koja se na prvi pogled čine prilično složenima, različitima i često kontradiktornima, o čemu u prilog govore i prikupljeni članci. Na kraju smo pozornost usmjerili na Friedricha Fröbela koji nas podsjeća na važnost igre za djetetovo učenje i dobrobit u djetinjstvu - nešto što ne smijemo zaboraviti bez obzira na koji način se prijelazna razdoblja organiziraju ili kako se njima upravlja.

Márta Guzmán, urednica časopisa *Djeca u Europi* na katalonskom i španjolskom
 martaguzman@rosasensat.org

Stig G. Lund, urednik časopisa *Djeca u Europi* na danskom.
 sgl@bupl.dk